

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

בלק

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת בלק

- א ..... כי אתה ניצב לקראתי – השגחה פרטית בכל צעד ושעל.....
- ד..... ה' אלוקיו עמו – אהבת עולם אהבתנו ה' אלוקינו.....
- ה..... גדר מזה וגדר מזה – עשיית גדרים וסייגים ובפרט בשמירת עיניים ובענייני יראת שמים.....
- י ..... כי עצום הוא – חשיבות העבודה בדור אחרון וחביבותה הגדולה אצל השי"ת.....
- יב..... תלמידיו של אברהם אבינו – בעין טובה ואהבת ישראל וזהירות בכבודם.....

פרשת בלק

כי אתה ניצב לקראתי – השגחה פרטית בכל צעד ושעל אלם, להודיעו כי ה' פותח פי הנאלמים, וכל שבן בפרשתן (כב כח), 'ויפתח ה' את פי האתון', ותב הרמב"ן (פסוק כג) וז"ל, וטעם הנס הזה, להראות לבלעם מי שם פה לאדם או מי ישום

א. סיפר אחד מחשובי מורי ההוראה בעי"ת בני ברק יצ"ו אשר בכל ערש"ק הוא נוסע לעיר קרובה לשבת שם בבית ההוראה' להודיע דבר ה' זו הלכה לכל דורש ומבקש, והנה לפני כחצי שנה, בעש"ק פר' שמות כ"ד טבת נסע כמנהגו, ובעלותו על הטעקס"י ראה כי ה'מנהיג' הינו 'מתקרב' חדש, שהחל לאחרונה להתחזק בשמירת התורה והמצוות, והוא שומע עתה דרשת חיזוק מפי אחד הרבנים בענייני פרשת השבוע, והגם שה'קול' הפריע לו בלימודו, מ"מ נתן לו להמשיך לשמוע כי הבין שנחוץ לו ביותר לשמוע דברי התעוררות וחיזוק...

בסוף דבריו פתח ה'דרשן' לספר אודות הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע לרגל יומא דהילולא שחל באותו היום, ובתוך הדברים סיפר מה שראו עיניו ולא זר שפעם נכנס אברך בליל שב"ק אל ה'טיש' (עריכת השולחן) של הרה"ק זי"ע, תיכף קרא לו הרבי ולחש לו באזניו דבר מה, הלה החוויר ויצא מיד, הבחורים (ואותו 'דרשן' ביניהם) שביקשו לדעת מה אמר לו הרבי שבגין כך ברח משם רדפו אחריו לשמוע ממנו את דבר הרבי, מתחילה לא אבה לספר, אך משגברו הפצרותיהם נענה להם, וכה אמר, מזה תקופה ששלום ביתו מעורער עד היסוד, ובינו לננות ביתו יש 'וויכוח' חריף עד מאד, הוא עומד על שלו שעליה להדליק את נרות השבת על גבי איצטבא (מדף) העומד בצדי החדר, והיא רוצה להדליק על השולחן דייקא, ובכל שבוע, הוא מסדר את הנרות על המדף, ובבואה להדליק כשהוא כבר יצא מהבית היא מעבירה אותם אל השולחן... לא עלינו ולא עליכם... והנה היום החלטתי לעשות 'סיום' להנהגה זו, והזהרתי אותה - אם כשאחזור מהתפילה אמצא את הנרות על השולחן לא יהיה כאן לא 'קידוש' ולא 'סעודה', ואכן, מעשה בע"ד הצליח, ובבואי לביתו מצאתי את הנרות על השולחן, מיד אמרתי צאתכם (לא) לשלום וברחת... והלכתי לביהמ"ד (כשאינו מעניש אלא את עצמו, לא קידוש ולא סעודה, וז"ל, אך כך היא דרכה של מחלוקת שהחולק סובל בעצמו יותר מרעהו), וכאשר שמעתי את קול השירה הבוקע מהיכלו של הרבי עלה בליבי לעלות לשם, ואכן, הרבי הרגיש בכל זה, ומיד קראני וכה אמר, כל עניין הדלקת הנרות הוא 'משום שלום ביתו' (שבת כה:), ואם מריבים עמה אודותם הרי בטלה כל התקנה... עד כאן מה ששמע המו"ץ שליט"א באותה נסיעה, ולאחר מכן הגיע למחוז חפצו. והנה, באותו היום נכנס אברך אחד לבית הוראה לשאול את הרב שליט"א, כי דברי ריבות בשעריו, ויש ביניהם טענות ומענות אודות המקום הנכון להעמיד שם את הנרות על השולחן או על גבי איצטבא שעל הכותל, יורה לנו הרב כדת מה לעשות, באותה שעה הבין הרב שליט"א נפלאות דרכי ההשגחה הפרטית, כי מן השמים הקדימו 'רפואה למכה', וזימנו לו לנסוע דייקא עם אותו נהג וישמע שיחת חיזוק שלא כהרגלו והכל בכדי שידע מה לענות (כי באמת לא ידע מה לענות לו מצד ה'הלכה'), ועל דרך שנאמר בפרשתן 'את אשר ישים אלוקים בפי אותו אדבר'...

וביותר עומק, כי אילו היה עונה לאותו האברך את ה'הלכה' הצרופה, עדיין היה נשאר 'מצה ומריבה' בבית, כי אותו הצד שהרב פסק כמותו היה 'מנצח' את השני, והשני היה נשאר מנוצח... אך עתה המתיק הרב את כל הענין, שהעיקר הוא לוותר איש לרעהו, ולהשכין את השכינה ב'שלום' הבית בבית, וחלילה מלהדליק את אש הנרות אחד על ראשו של רעהו.

ב. רמז נפלא אמרו, שהנה מצינו ביתרו דכתיב ביה (שמות יח א) 'וישמע יתרו...את כל אשר עשה אלוקים למשה ולישראל עמו', ועל כן הלך אל המדבר להתגייר, לעומתו גם אצל בלק נאמר (כב ב-ג) 'וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי, ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא' וגו', ומשום כך שלח לקרוא לבלעם שיקלל את בני ישראל, ונמצא שבין יתרו ובין בלק ראו 'דבר אחד', ניסים ונפלאות שנעשים לישראל לנצח את אויביהם, ומעתה תתמה, מדוע אותה ראייה הביאה את יתרו להתגייר ואילו את בלק - לקרוא לבלעם. אלא כי יתרו שמע 'את כל אשר עשה אלוקים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים', והיינו שהבין 'ושמע' שהקב"ה הוא שעשה את כל האותות והמופתים והוא שהוציא את ישראל, ומאחר שנתברר לו כי הקב"ה הוא מנהיג העולם

באר הפרשה - פרשת בלק

היה. עכ"ל. וכבר מפורש כן במדרש (מדרש 'למדנו')
 'ויפתח ה' את פי האתון, להודיע שהפה והלשון ביד
 הבורא ב"ה, שהרי פתח פי האתון שהיה סתום,
 וכך יסתום פי הפתוח, שלא יהיה בו רשות לקלל
 את ישראל'.
 להודיע, כי אין דבר הנעשה בעולם בלא השגחה
 פרטית מדוקדקת בכל עניין ועניין, וכל הקורה
 והמזדמן לאדם בכל עלילותיו ומעשיו הרי זה רק ברצונו
 של הבורא ית"ש, כפי הבוונה העליונה, וחלילה לנו
 לתלות בדרך הטבע והמקרה, או בסיבות הזמני והמקום

אם כן ידע שעליו להתקרב אל ה', לעומת זאת בלק ראה 'את כל אשר עשה ישראל לאמורי', והיה סבור כי בני
 ישראל הם גבורים וחזקים, ובכוחם ועוצם ידם ניצחו את האמורי, על כן ויגר מואב, ושלח לקרוא לבלעם כי היה
 סבור שבלעם יותר תקיף מהם...

ג. איתא בזוה"ק (ח"ג קצט:), כי ב' האותיות הראשונות של בלק ובלעם הרי הם 'בלבל', וביאר בזה הרה"ק ה'נתיבות
 שלום' זי"ע (קובץ שיחות למשמרה הראשונה) שהוא על דרך שמצינו בהמן שרצה 'להומם ולאבדם' (אסתר ט כד), והיינו
 שרצה לבלבל את בני ישראל ועל ידי זה יוכל להשמידם רח"ל, כי ידע שלא יוכל 'לאבדם' אלא אם מקודם יהיה
 'להומם', וכמעשה זה ממש היו בלעם ובלק, שרצו לבלבלם מאמונתם הטהורה שמקורה בישוב הדעת. ובזה יתבאר
 מה דאיתא עוד בזוה"ק (ח"ג קצד. רפא:): שב' האותיות האחרונות של שמם בלעם ובלק עולה לתיבת 'עמלק', כי מתוך
 ה'בלבל' יביאו את היהודי לבחינת עמלק שהוא בגימטריא 'ספק', והיינו להטיל ספיקות ולקררו לגמרי מאמונתו,
 ובבחי' אשר קרך, לשון 'מקרה', שהכל הוא במקרה ח"ו.

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע ביאר מנהג ישראל קדושים שמוליכים את החתן לחופתו, כי באו לרמז לו, בצאתך
 ל'חיים', כלל ראשון בתהלוכות החיים שלעולם אין לרוץ... כי זה דרכו של היצר ל'בלבל' את האדם שתמיד ירוץ
 אנה ואנה, אם בטרדות הפרנסה ואם בשאר עסקי העולם שינהג בחפזון, כביכול הוא 'מנהל' את עצמו ואת העולם...
 ולא זו הדרך, אלא יחיה תמיד את האמונה כי הכל מושגח על ידי הבורא ב"ה ויחיה במנוחת שלום שלווה השקט
 ובטח.

ד. פעם דיבר הבעש"ט הק' זי"ע עם הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע (בטרם התקרבותו לדרכו של הבעש"ט) בעניין האמונה
 בהשגחה פרטית, שעל כל דבר שבעולם יש השגחה פרטית מיוחדת היכן ינוח והיכן ינוע, ובתוך הדברים אמר
 לו שבכל מאורע ומקרה שיארע לאדם אין זה מעצמו ח"ו אלא הקב"ה 'מדבר' אליו ורוצה לרמז לו דבר מה בענייניו.
 ובתוך כדי הדברים הגיע נכרי אחד שהיה מתקן כלים, ופנה אל הבעש"ט ואמר לו, ישראל'יק יש לך משהו לתקן,
 השיב הבעש"ט בלאו, אמר לו הגוי תחפש, חזר הבעש"ט ואמר שאין לו שום כלי שצריך תיקון, שוב אמר לו הגוי,
 ישראל'יק ישראל'יק אם תחפש כהוגן תמצא, אז אמר הבעש"ט ל'תולדות', השמעת מה 'בת קול' הכריז הקב"ה
 באזנינו מפיו של הגוי – אם תפשפשו במעשיכם כהוגן כבר תמצאו מה יש בהם כדי לתקן, ודע לך, כי אפילו
 כשנכרי מדבר עימך אף בזה יש קריאה מן השמים, וכמו במעשה דידן, שבאו לעורר אותי שגם אם נראה לאדם
 שהינו שלם במעשיו ותמים בדרכיו ואינו צריך שום 'תיקון' אך אם יחפש היטב בחדרי הנפש כבר ימצא דברים
 הרבה שאינם מושלמים ושעליו לתקנם... ה'תולדות' מיאן לקבל את דבריו, ותמה וכי יש השגחה פרטית גם על
 דיבורי הנכרי לאמרם במקום הצורך ולמי שצריך לשמעם, ואמר לבעש"ט שאינו יכול לקבל דבריו, נענה לו הבעש"ט,
 אל תאמר איני יכול, תגיד איני רוצה... ויצא ה'תולדות' מעם הבעש"ט ופנה לדרכו.

בדרכו משם ראה 'בעל עגלה' המוביל עגלה מלאה קש ותבן, ו'שלא-מזל' זה הפך את כל העגלה על פיה וכל
 הקש נשפך חוצה, ביקש ממנו בעל העגלה שיקיים 'הקם תקים' ויעזור לו להרים את העגלה, אך ה'תולדות' היה
 שקוע בשרעפיו ולא היה לו פנאי להתעסק בדבר, והשתמט מן הגוי בטענת איני יכול, כי כבד עלי המשא, השיב
 לו הגוי אל תאמר איני יכול, תגיד איני רוצה, אם תרצה תוכל... ונכנסו בו הדברים וראה בהם אות ומופת לצדקת
 דברי הבעש"ט הק' שאין לך דבר שאין בו השגחה פרטית מדוקדקת, ודברי הגוי נאמרו אליו 'בשליחות' מן השמים
 להראות לו על תוקף ההשגחה הפרטית, ומיד שב על עקבותיו וחזר אל הבעש"ט (ובזה נהפך לבבו להתקרב אליו ולהיות
 מתלמידו הקדושים).

ה. וכך ביאר הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (ד"ה כעת) מה דכתיב בפרשתן (כג כג) 'כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל
 א-ל', כי כידוע 'יעקב' מרמז על מדרגה פחותה יותר, ואילו 'ישראל' מרמז על הצדיקים, והכי קאמר, כעת –

באר הפרשה - פרשת בלק

ג

ושאר האותות והמופתים - שמלאך (שליח) נשלח מבורא עולם לעצור בעדו מלילך עם שרי בלק, על זה גופא ייאמר עליו חטאתי.

בדברים האלה כתב הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע (ר"ה ויאמר אליו), וז"ל. ומי שעושה רצון קונו - כשיראה איזה דבר תימה מתבונן שבזה מצוה לו השם יתברך איך יעשה, ואם עושה דבר ובפתע פתאום נולד בדבר דבר תימה וחידוש, מתבונן שבזדאי רצון השם יתברך שלא לעשות הדבר הזה... אם כן היה לבלעם לשום על לב ולא להכות האתון, ובמה שהכה גילה בלעם עוצם רשעתו, גם שרצון השם יתברך שלא ילך אף על פי כן הולך הוא, ומכה בחרי אפו האתון על שמעכבו בדרך לילך, לזה חרה אף המלאך עליו ואמר לו 'על מה הכית', עכ"ל.

וכל כיו"ב, אלא הקב"ה הוא המחליף את הזמנים ומשנה את העיתים כפי רצונו הנעלה.

וכך נאמר עוד בפרשתו (כב לה) 'ויאמר בלעם אל מלאך ה' חטאתי כי לא ידעתי כי אתה ניצב לקראתי בדרך'. והקשה השל"ה (בלק דרך חיים תוכחת מוסר כא) דסותר עצמו מיניה וביה, כי אם לא ידעתי מדוע אמר חטאתי, הרי לא ידע שעמידתה של האתון הייתה בגלל שראתה את מלאך ה'.

אלא, כי רצון השי"ת שכל אחד מברואיו יבין וישביל שאין דבר הנעשה מאליו בעולם, ובכל אשר יארע לפניו יתבונן לחשוב כי דיבר ה' אליו. ויחשוב מי עשאו - הקב"ה, ומדוע עשאו - להורות לו את הדרך ילך בה. ומכיוון שבלעם לא עצר להתבונן - בשעה ששידר הקב"ה מערכות תבל, בדיבור האתון

לתלות את הפגעים בזמן וביעת', כלומר שתקופה זו קשה.. יאמר רק ליעקב, שרק מי שהוא נחות דרגא יאמר כן, אבל ישראל - המה יאמרו על כל מה שיבוא עליהם שהוא פעל א-ל, מפעולתו של הקב"ה.

ומוסיף לבאר בזה מה שאומרים (בזמר כל מקדש) 'שכרו הרבה מאד על פי פעלו', והקושיא ידועה, כי נראה כסתירה מיניה וביה, שאם שכרו הרבה מאד שוב אין זה לפי פעלו, ואם אכן מקבל שכרו רק לפי פעלו ממילא אין זה 'הרבה מאד', אלא כך הוא שורת הדין לשלם לו כגמולו, אלא הרמז בזה למי שאומר ומאמין בכל דבר ודבר שהוא על פי פעלו של הקב"ה זוכה הוא לשכר הרבה, כי האמונה פותחת לו מקור כל הברכות וההשפעות הטובות.

ו. וכך אמר דוד מלכא משיחא (תהילים לא טז) 'בידך עֲתֹתַי', ופירש רש"י, 'עתים העוברים עלי - על פיך הם, ובגזרותיך' [וכעין זה עוד ב'מצודת דוד', וז"ל, כל העיתות שעברו עלי בין העתים לטובה ובין העתים לרעה הלא המה בידך על פיך נעשו]. ורמז יש בדבר כי 'עתתי', ר"ת תמים תהיה עם ה' אלוקיך, ללמדנו על חובת האדם גם בעת שהקב"ה משנה את העיתים ונראה לו כי באו עליו 'עתים לרעה' ח"ו, גם אז ידע ש'בידך עתותי', הכל בידי הקב"ה, ואין לו אלא להלך בתמימות ובאמונה.

מסופר על 'ראש ישיבה' שראה פעם בעת שיעורו לפני התלמידים, שהכל שותקים, הם מאמינים לכל דבריו ולפירושו, ו'מקבלים' את הכל על הן הן ועל לאו לאו... מבלי שיבער בם ריתחא דאורייתא ויקיפוהו בהוויות ובקושיות, נענה רה"י ואמר, הנה היום 'דור תהפוכות המה', מלפנים כזאת בישראל שהיו מאמינים בהקב"ה ובהנהגתו ואילו את הגמרא היו רוצים להבין, אך עתה 'התהפכו היוצרות', מאמינים לגמ'... ואת הקב"ה רוצים להבין...

וכך היה אומר הגה"ח רבי ישראל שמעון קסטלניץ זצ"ל, מזקני ויקירי ירושלים של מעלה, כי דורות הקודמים היו דור דעה, ואילו דור האחרון הוא דור מדע - שרוצים להבין... ובאמת אין צורך להבין דרכי ה' אלא לקבל את הנהגתו בתמימות ובפשטות.

ז. כתב ה'רבינו בחיי' (כב כט) כי כל בר אנוש כשיראה פלא גדול - נס מחודש כזה שחמור פונה לבעליו באמצע היום ויאמר לו, ר' משה 'היכן היית אתמול', וודאי שהלה ירעש ויפחד על אשר ראו עיניו ותעתק לשונו ממקומה, ואילו בלעם, שבשעה זו לא ראה לנגד עיניו כי אם את 'שנאתו' לבני ישראל, לא הבחין ולא ראה כל דבר חידוש במה שאירע לפניו, וכאילו שהחמור מדבר עמו בכל יום... ואף השיב לו כדבר איש אל רעהו...

ח. לדין ייאמר, כי לאו דווקא באתון העומדת מלכת, אלא אנו בשלנו - כשנעצרה לו העגלה או הרכב (בזמנינו), מחמת קלקול העגלה, או מחמת פקק (טרעפיק) וכדו', והלה מאבד את כל ישוב דעתו, ומסוכן הוא לכל סובביו, שמכה אותם במטה או בשבט פיו וכו', בין אם הם אשמים בין אם לא - הריהו דומה ממש לבלעם... שאבדו כל עשתונותיו כשעמדה האתון מלכת. ופשיטא ואין צריך לומר שאין אנו עוסקים ב'דיני הרכב'... אלא הרי זה כעין

באר הפרשה - פרשת בלק

ה' אלוֹקֵינוּ עִמּוֹ – אֶהְבֵּת עוֹלָם אֶהְבֵּתוּ ה' אֱלֹהֵינוּ

בפרשתן (כד ג-ד), 'נאום הגבר שתום העין... נופל וגלוי עיניים'. כתב השל"ה הק" (תורה אור עיי"ש כל הענין באריכות), דע כי אין רע יורד מלמעלה לאומה הישראלית כי בנים הם לה'ט, ואף שחרה אף ה' בהם בחורבן המקדשות וגלות ישראל לבין האומות וכו' הכל הוא לטובתם' - כאשר ייסר איש בנו להעמידו על דרך טוב"ם. נמצא שאם הם מעמידים עצמם על דרך טוב כבר אין צורך לייסר אותם. ובה מבאר - 'נאום הגבר', פירושו, בעת אשר מזלו של האדם גובר לטוב והוא מצליח בכל דרכיו, אינו זוכר כי ה' הוא המיטיב לו.

והרי הוא שתום העין - שנסתמו עיניו מלראות שכל הטובה והברכה מאת ה' הייתה זאת. רק בשנופל - בעת נפילתו או וגלוי עינים, נזכר שיש בורא ומנהיג לבירה, מדוע לא זכר את ה' ברוב הטובה שהיה לו, שאו לא היה נצרך לבוא לידי הנפילה.

בין כך ובין כך, אף אם כבר החשיכו לו מן השמים ידע כי לא עזבו הקב"ה ח"ו אלא אדרבה משגיח עליו ביותר"י, ולא בא עליו 'חושך' זה אלא מתוך אהבת הקב"ה המחפש כביכול שיהיו בניו קרובים אליו - אם מעתה ישא ראשו השמימה ויאמר, אבי, הנני, מעתה אתקרב אילך, מיד תנין לו החמה ויאיר לו.

משל לסבר את האוזן, על כל תקלה וכל פאנצ'ר שלא יבוא, אם נוהג הוא כבלעם להכות את עצמו ואת סובביו או שמבין כי מאת ה' היתה זאת...

ט. ומן העניין להביא דברים מלהיבים שכתב החסיד יעב"ץ בפירושו לאבות (פ"ה מ"ה) על הנס שנעשה ב'פי האתון', וז"ל, ואין בכל התורה דבר יורה על אהבת השי"ת על ישראל כזה, והוא דמיון לאיש השומע עצת רשעים יועצי רע על חברו וחגר כלי מלחמתו כנגדם והצילו, ולכן אמר (מכ"ה ו ה) 'זכר נא מה יעץ בלק' וגו', שהיו ישראל יושבים לבטח, ובלק ובלעם חורשים עליהם רע, והאשימם האלוקים והפילם ממועצותיהם וברוב פשעיהם הדיחם, וכל זה שלא ע"י נביא שעמד בפרץ לפניו ולא ע"י תפילה שהתפללו ישראל כי לא ידעו בכל אלה, והוא לבדו ב"ה ידע את עצתם, ובאהבתו ובצדקתו הוא גאלם למען שמו, הוא אומרו למען דעת צדקות ה'. עכ"ל.

י. בא וראה עד כמה הקב"ה מראה אהבתו הגדולה לבניו חביביו גם בשעה שהוא 'מעניש' אותם... שהנה מצינו בפרשת בהעלותך 'וישובו ויבכו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכילנו בשר' (יא ד), והיה הדבר רע בעני ה', ונתן להם שליו לאכול, ו'הבשר עודנו בין שניהם טרם יכרת ואף ה' חרה בעם ויך ה' בעם מכה רבה מאד' (שם לג), ומכל מקום כתיב (פסוק לא) שהיה השליו בגובה 'אמתיים על פני הארץ', ופירש רש"י, 'פורחות בגובה עד שהן כנגד לבו של אדם, כדי שלא יהא טורח באסיפתן, לא להגביה ולא לשחות', והדברים נוראים למתבונן, שהרי אין מדובר כאן ב'צדיקים גמורים'... ולא הגיע אליהם השליו כשכר על פעלם הטוב... ומכל מקום חס הקב"ה שלא יצטרכו לטרוח אפילו קימעא לשוח מעט... להראות את תוקף אהבתו באותה שעה בה הוא מייסר אותם.

יא. וידע היטב שגם כשהוא עומד במצב 'נפילה' לא סרה הימנו אהבת הבורא וכמו שנאמר בפרשתן (טז טז) 'וכן יעשה לאהל מועד השוכן אתם בתוך טומאתם', וברש"י, אף על פי שהם טמאים, שכינה ביניהם, וכבר אמר הרה"ק ה'בת עין' זי"ע, וז"ל, מי שאינו מאמין שהקב"ה שוכן עם בני ישראל בתוך טומאתם גם הוא לאפיקורוס יחשב (הובא בבת עין מהדו"ח בהוספות שבסוף הספר).

אלא אדרבה, הבורא ית"ש מתקרב אליו כביכול לנקותו מכל שמץ טינוף, וכמאמרו של ה'אור החיים' הק' זי"ע (מאור החיים עמ' כ"ה, חובר ע"י תלמידו ר' שלמה פרנקו זצ"ל) על הכתוב (ירמיהו לא יט) 'הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים, כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד, על כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאום ה'', כי מדרך העולם כשנודף מאדם ריח שאינו טוב מתרחקים כל סובביו ממנו, לא כן פני הדברים כשהריח בא מתינוק קטן, שהרי אז לא זו בלבד שאין הריח מרחיק את הוריו מאתו, אלא אדרבה ירוצו לקראתו באהבה וחיבה יתירה לנקותו מכל לכלוך וטינוף, להעמידו בטהרתו ונקיותו, וכמו כן אומר לנו אבינו שבשמים, בני רחומי, אפילו אם הבאשתם ח"ו את ריחכם בעוונות וחטאים, מכיוון שאתם ה'בן' יקיר לי אפרים, לכן עדיין אתם ילד שעשועים כתינוק הקטן שהוריו משתעשעים בו בכל זמן ועת, ללא שום חילוק במצבו, וזה שמסיים הכתוב כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד, בכל מצב בו ימצא תדיר רחם ארחמנו נאום ה'.

יב. וכך ביאר הרה"ק רבי משה מראדוביץ זי"ע (נכדו של התורת חיים מקאסוב) בספרו 'ויקח משה' בלשון הכתוב בפרשתן (כד ב) 'וירא את ישראל שוכן לשבטיו ותהי עליו רוח אלוקים', כי 'שבט' מתפרש מלשון מקל חובלים (כמו 'שבטך

חלף כל זאת יהיה שמחתינו לעתיד לבוא כב"א, וידוע כשישראל בשפלות מכונים יעקב ויורדים עד לעפר ח"ו, וזהו שאמר מי שיכול למנות עפר יעקב - ימי שפלותם, הוא ידע מספר רובע ישראל במהרה בימינו אמן. עכ"ל.

גדר מזה וגדר מזה - עשיית גדרים וסייגים ובפרט בשמירת עיניים ובענייני יראת שמים

בפרשתן (כב כד), 'ויעמוד מלאך ה' במשעול הכרמים גדר מזה וגדר מזה, ופירש בספר 'חומת אריאל' שתיבת 'במשעול' ראשי תיבות ש"כר מ'צווה ב'האי ע'למא ל'יכא (קידושין לט:), ורומז בזה, שבלעם רצה לקלל את בני ישראל, אך מאחר שידע שלא יוכל להפסידם מ'עולם הבא', על כן בא במענה שאין לתת להם שכר בעולם הזה כיוון ש'שכר מצווה בהאי עלמא ליכא'. הוסיף על זה ב'ערוגת הבושם' (ד"ה ויעמוד) שעל כן העמידו מן השמים את המלאך בין 'גדרות', והיתה בכך תשובה על טענת בלעם, כי אף ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ומאחר שמדרכם של בני ישראל לעשות תמיד 'גדר מזה וגדר מזה', על כן 'בדין' הוא שלא יוכל לקללם 'כי ברוך הוא'. וללמד בא על חובת עשיית גדרים וסייגים המרחיקים את האדם מן העבירה, אך בלא גדר קרוב הוא ליפול ולהיכשל ח"ו, וקל וחומר אם הוא 'פורץ גדר'...⁷

בפרשתן (כג כג), 'כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א-ל', וביאר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (ה"ח עה"ת) כי ב' פירושים יש לתיבת 'מה', לפעמים היא משמשת בלשון שאלה, המורה שהדבר קטן הוא עד מאד, וכמו"ש (דברים י יב) 'ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה', ולפעמים הכוונה היא להיפך, שהיא מורה על הפלגת הגדלות, ובניחותא ולא ב'שאלה', וכדכתיב (תהילים לא כ) 'מה רב טובך', ובוה יתפרש הכתוב שהוא מדבר על אחרית הימים, כי פעמים הרבה אנו שואלים ומתאוננים בזמן הגלות המר הלזה שאנו נמצאים בבחי' קטנות, 'מה פעל א-ל, כלומר מדוע הסתיר פניו כ"כ והיינו לאכול לכל אכזר', וזהו שאמר, כעת יאמר ליעקב - שאומות העולם יאמרו על 'יעקב' מה עשה ה' ככה לארץ הזאת, אכן כבוא היום בו ישוב ה' שבות עמו 'ישראל' או יראו באמת מה פעל א-ל, איזו טובות גדולות היו בכל אותם הרעות של שנות החושך וההסתרה, ואז נאמר להם 'מה' ראו נא אלו טובות גדולות ונצורות פעל עמנו הא-ל בימי הגלות.

ביו"ב מבאר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ד"ה מי) את הכתוב (כג י) 'מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל', וז"ל, על דרך 'שמחנו כימות עניתנו שנות ראינו רעה' (תהילים צ טו), כי מובטחים אנחנו כי חלף (תחת) כל הצרות והתלאות אשר עברו ראשינו,

ומשענתך, (תהילים כג ד), והכי קאמר, כאשר בן איש ישראל שוכן בשבט של ייסורים רח"ל, ומדוכא הוא במכאובים, דייקא אז ותהי עליו רוח אלוקים...

יג. נוראות אמר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, שהנה מבואר בגמ' (סנהדרין קו) כיצד היה החטא בשיטים האמור בסוף פרשתן, שהעמידו למכור כלי פשתן, וכשנכנס ישראל לתוך האוהל הציעו לו יין של עמונים, ומובא בגמ' 'ועדיין לא נאסר יין של נכרים', ולאחר ששתה בער בו יצר הרע, ולא לחינם נזכר בגמ' שבאותה שעה עדיין לא נאסר 'סתם יינם', אלא ללמדנו, כי אם היה כבר נוהג דין זה לא היו שותים ולא היו נופלים לאן שנפלו... וכל חטאם היה רק מאחר שלא העמידו גדר לאיסור.

יד. ובזה פי' מה שאמר בלעם 'לכה ארה לי יעקב' שהוא מלשון 'אורה בתאנים' (כמו בוצר בענבים ומוסק בזיתים), והנה מצינו בתאנים (פאה פ"א מ"ד, שבת סח.) 'שאיין לקיטתם כאחת' אלא כאו"א בזמנו, וזה שרמז בלעם לבלק, הנך רוצה לעקור ולנתק את בני ישראל משורש קדושתם, תדע לך שאין לקיטתו כאחת - לא תוכל לנתקו כאחד, בפעם אחת, אלא תתחיל להורידו מגדר קדושה כאן, ומסייג פלוני לאחמ"כ, ומשם תורידנו מדרגה אחר מדרגה עד לשאול תחתית.

כה היה מעשה בעיר פאס שבמדינת מרוקו לפני כמאתיים וחמישים שנה, איש אחד שהיה גביר אדיר אהב לצאת מפעם לפעם למסעות 'ציד', את החיות אשר צד היה מעניק ל'גן החיות' שבבית המלך יר"ה, פעם אחת הצליח לצוד 'גור' אריה קטן בחיים, אלא שהפעם החליט 'לגדלו ולחנכו ל... בביתו, ואכן, לקחו עמו לביתו, ייחד לו מקום בחצר הבית, שם גידל את האריה לתפארת המשפחה כולה, במשך הזמן גדל הגור ונעשה לאריה המסוכן

באר הפרשה - פרשת בלק

וכבר כתב ה'ראב"ד' (בעלי הנפש שער הקדושה) הראשון לכל הגדרים הוא שמירת עינים^{טו}, דמתוך שעניו שמורים לבו שמור, ומתוך שעניו ולבו שמורים כולו שמור^{טז}.

בה כתב ה'אור החיים' הקדוש על הפסוק (כה א) 'וישב ישראל בשיטים'. וז"ל. צריך לדעת מה צורך בהודעת מאמר זה... ונראה לפרש שהכתוב יעיד סיבת הזנות, שהייתה - לפי שיצאו העם לטייל חוץ למחנה ישראל...

להמית, נטל הגביר חבל וקשרו סביב צוואר הארי, ואת הקצה השני קשרו אל סורגי הברזל שהיו בראש גדר האבנים שהפריד בין חצרו לרחוב העיר, וכך היה סמוך ובטוח שלא תצא תקלה מתחת ידו. כעבור זמן מה הגיעו לפאס שני סוחרי בדים לרכוש סחורה ביריד הגדול, ברצותם לחזור לביתם מצאו שחסר להם חבל לכרוך בו את גלילי הבדים, מכיוון שחזרו אחרי 'חבל' ראה אחד מהם קצה של חבל הקשור לסורגי הברזל אשר בחצר הגביר, נענה האיש ואמר ל'שותפו', הנה מצאתי את שאהבה נפשי, ובמקום לקנות חבילת חבלים שלימה ננתק את החבל אשר מצאתי ובו נשתמש לצרכינו, נענה לו הסוחר השני, חלילה לי מלעשות כן, והרי גזל הוא, אך הלה חמד מאוד את הגזל, ואמר, אף אם נניח שזו עבירה, אך אין זה עבירה גדולה כי אם קטנה... כי כמה שוויו של חבל, פרוטות בודדות ותו לא... ובפרט שהוא צריך אותו 'לצרכי פרנסה'... אמנם השני לא הסכים לדבר בשום אופן, על כן עזבו, והעדיף להתיישב על מקומו בראש העגלה. בינתיים הסוחר ההוא הוציא סכין מחיקו וחתך את קישורי החבל והחל למשוך אותו, משך ומשך עד שהציץ ראש אריה מבעד לסורגים... והבין האריה כי משוחרר הוא לנפשו, ובבת אחת יצא מן החצר, התנפל על הסוחר ונעץ בו מלתעותיו, השמיע הלה קול זעקה, וכשמוע השני את הזעקות סיבב ראשו לראות מה זה ועל מה זה, אך אדהכי והכי כבר היה הראשון מונח כגל של עצמות. ותרב תאניה ואניה, וישבו 'שבעה' עליו עשרים איש (בניו ובנותיו היתומים ואימם האלמנה, הוריו ואחיו ואחיותיו). בעת ניחומי האבלים, נענה אליהם אחד הרבנים, הביטו וראו, פריצת גדר קטן - נטילת חבל כל שהוא, הרגתו לאותו איש והביאה צער ובכיה, מספד ואבלות לעשרים איש היושבים 'שבעה' ל"ע... ללמדנו, כי אף אם נדמה לאדם שאין זה אלא גדר קטן, ומה יארע אם יעבור עליו, אך האמת כי אחריתו רע ומר...

כיו"ב ייאמר לדין, פעמים שהאדם מתיר לעצמו 'חבל' קטן, פריצת גדר קטן, ואינו מבין שבכך גורם רעה ומיתה לעצמו, ולא לעצמו הוא מחריב עולמו, אלא גם לכל סובביו שנחשך עליהם עולמם ברוב צער בכי ומספד, ועד שנעשה דבר כבר 'נסתם הגולל' ואת הנעשה אין להשיב, על כן ישמר ויזהר מבעוד מועד, ויטיב לעצמו ולכל סובביו. לעומת זאת כל המוסיף גדרים להתרחק מן הרע מוסיף על עצמו ברכה ושמירה עליונה עד בלי די. וכבר כתב בספר חסידים (תתקצד) 'אמרו לזקן במה הארכת ימים, אמר כי היו אורחים בבית המרחץ וכו', ואני לא דברתי מעולם בבית המרחץ ובביה"כ ואפילו דברים של חול אע"פ שמותר, והואיל ועשיתי לי גדר ותוספת הוסיפו לי אף שנותי'. טו. וביותר צריך חיזוק בחדשים אלו - תמוז ואב, שהם מכוונים כנגד העיניים (ספר יצירה), ונרמז במאמר הכתוב (איכה א טז) 'עיני עיני יורדה מים', שחורבנות בתי המקדש היו בחדשים אלו בגלל שלא שמרו על העיניים.

כה אמר הרה"ק רבי שמואל שמעלקא מניקלשבורג ז"ע (דברי שמואל, קרח) ועוד צדיקים (אמרי נועם לחדש אלול) לפרש הפסוק (איוב לא א) 'ברית כרתי לעיני ומה אתבונן על בתולה', שהנה חודש אלול מזלו בתולה, והשומר עיניו מראות ברע בחודשי תמוז ואב שהם כנגד העיניים, שוב אינו צריך לדאוג בחודש אלול, כי אם ברית כרתי לעיני בחודש תמוז אב מה אתבונן על מזל בתולה.

ורמזו לה בלשון הכתוב (קהלת ב יד) 'החכם עיניו בראשו והכסיל בחושך הולך', כי החכם מתחיל להתכונן לראש השנה כבר בחודשי תמוז אב המכוונים כנגד עיניו, ואילו הכסיל אינו 'נזכר' אלא בשעה שבחושך ילך ב'מוצאי מנוחה' לומר 'סליחות'...

טז. בספר 'מחזה עיניים' (דף ו. טור ב) רמז כן בלשון חז"ל (תענית כד.) 'כלה שענייה יפות אין כל גופה צריכה בדיקה', ומרמז לכל אדם, אם עיניו יפות כלומר, שמורות כהוגן, הרי זה מורה שכל קומתו שלימה ובכל גופו הנו שמור, ולא יהא צריך בדיקה אחריו.

כתב בספר 'חושב מחשבות' (מבעל משנת חסידים) לפרש בלשון הכתוב (דברים כח לד) 'והיית משוגע ממראה עיניך', כי הרי 'אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות' (סוטה ג.), וזהו והיית 'משוגע' שתבוא לידי חטא - ממראה עיניך - ע"י שאינו שומר את עיניו, ורואה מה שאינו צריך לראות.

ב"ב ג.) וכמו שנאמר בבלעם 'נופל וגלוי עינים' (כד ד), 'ר"ל זאת הנפילה שלו כי היה גלוי עינים שלא שמר בחי' הראות שלו'. וכאשר ראה בלק את בני ישראל 'והנה כסה את עין הארץ' - שמכסים הם את עיניהם מכך התיירא עד מאוד, כי אין ערוך לקדושתם.

ובן פירש הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע במה דכתיב בפרשתן (כד ד) 'נאם שומע אמרי קל אשר מחזה ש-ד-י יחזה נופל וגלוי עינים', אפילו אדם גדול ש'שומע אמרי קל', ורואה 'מחזה ש-ד-י', אעפ"כ יהא נופל מכל מדריגותיו אם ח"ו יהיה גלוי עינים - שלא ישמור על עיניו.

ובבר מצינו כזאת בדברי חז"ל (ויק"ר כד ו) על מה שאמרה האשה השונמית על אלישע 'הנה נא ידעתי כי איש אלוקים קדוש הוא' (מלכים ב' ד כז), ומנין ידעה שהוא קדוש, 'רבי אַיִבון אמר מלמד שלא הביט בה מימיו', ומכאן אמרו 'כל מי שגודר עצמו מן הערווה נקרא קדוש', הרי לך, שהכל תלוי בשמירת העיניים, שאם שומר על עיניו נקרא קדוש, ואם לאו...

ושם נכשלו, והוא אומרו וישב ישראל בשמים פירוש במקום שהיו מטיילים בו חוץ למחניהם, ושמים הוא לשון טיולים. כדרך אומרו (יא ח) 'שמו העם' ופירש"י שם, 'אין שייט אלא לשון טיול', וזה סיבת ויחל העם לזנות, עכ"ל. ומכאן למדנו עד כמה יש לו לאדם לשמור עצמו לשהות במקומות השמורים מכל כיעור, ולא יהלך במקומות המסוכנים לעיניים" ולקדושת היהודי"ט.

בפרשתן (כב ה), 'הנה עם יצא ממצרים הנה כסה את עין הארץ'. וביאר הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (ד"ה וכסה) כי הנה כל מדריגותיו של האדם ועליותו וירידותו תלויים במידה בה שומר הוא את עיניו ממראות אסורות, שאם עוצם עיניו מראות ברע הרי מתקדש ומתעלה מעלה מעלה, ועל דרך שנאמר (בראשית לח כא) 'איה הקדשה היא בעיניים', 'הקדשה' מלשון קדושה והיא בעיניים 'כי עיקר הקדושה של האדם בשמירת העיניים', ולעומת זאת מי שמפקיר את עיניו רח"ל יורד הוא עד התהום, 'והיוק ראה שמה היוק' (מלשון הגמ')

יז. ידועה קושיית המפרשים בלשון הכתוב (טו ט) 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם', שלכאורה היה צריך לומר 'אחרי עיניכם ואחרי לבבכם', כי בתחילה ה'עין רואה' ורק אח"כ 'הלב חומד', וביאר החסיד המפורסם רבי מענדל פוטרפאס זצ"ל, עפ"י מציאות הדברים שהלב מפתה את האדם ללכת למקומות מסוימים אעפ"י שיודע שיש שם חשש סכנה שמא יכשל שם בעיניו ח"ו, אך הלב חושק וחומד, ועל כך הזהיר הכתוב לא תתורו אחרי לבבכם כי לבו מושכו ללכת למקום שיכשילוהו עיניו... ולדידן ייאמר לעניין הכלים האסורים, אשר כל אחד יודע כי הם אבי אבות הטומאה וברגע אחד יכול להיכשל בעיניו, אך הלב חומד ומוצא 'היתרים' שונים ומשונים אשר אינם ראויים אפילו לצור על פי צלוחיתו... ועלינו לחקוק בקרבנו את דברי ה' אשר המה כאש יוקדת לא תתורו אחרי לבבכם... יח. נוראות מצינו בתורתו של הגר"א זי"ע (אמרי נועם ברכות סא.) על הא דאיתא בגמ' (שם) 'אחורי ארי ולא אחורי אשה', וז"ל, אחורי ארי, אף על פי שעובר על לא תרצח, דכתיב וחי בהם ולא שימות בהם, מכל מקום הוא יותר טוב משיעבור על לא תנאף והוא אחורי אשה, ודי בזה למתבונן...

יט. מעשה בבחור אשר נכנס אל הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע והתאונן בפניו שקשה עליו ההליכה ברחוב וביקש עצה והדרכה, נענה לו ה'לב שמחה' מיניה וביה, אם קשה ללכת אזי באמת אין הולכים... כמי שאומר שאם אינך יכול לשמור על עצמך אסור לו להכניס עצמך למקום סכנה. ושתק זמן מה והוסיף לאמור שאם בדרך הילוכו מהרהר הוא בלימוד אזי הראייה אינה ראייה, שמאחר שמוחו 'תפוס' במחשבת הלימוד הרי אין 'רואה' דברים אחרים ולא נקלטים במוחו, ובפרט שמאחר שעסוק בתורה אזי אין ערך אצלו לדברים מאוסים, וכמו שאין יודע כמה 'חתולים' מסתובבים ברחוב, שאינו מביט עליהם כלל כי אין להם שום חשיבות וערך.

עוד אמר הרה"ק, דאיתא מהקדמונים שמי שנכשל רח"ל עצתו היא להיזכר מיד בדבר הלכה לתקן את אשר פגם. ובזה פירש מה שכתב רש"י בסוף פרשתן (כה ז) על מה שנאמר 'וירא פנחס - ראה מעשה ונזכר הלכה', שמאחר שראה מעשה של זמרי וחסא ישראל בשיטים על כן נזכר הלכה.

כ. וכבר אמרו לפרש בדברי בלעם 'אלוקיהם של אלו שונא זימה' (סנהדרין קו.), שלכאורה הוא יתור לשון, והיה לו לומר 'אלוקיהם שונא זימה', מדוע האריך ואמר 'של אלו'. אלא, ביאור הדברים - הרי הוא אלוקיהם, של אלו השונאים את הזימה, כי מי ששונא את התיעוב, אומר הקב"ה אני הוא אלוקיו, וכמו שאיתא ב'ירושלמי' (ברכות א

באר הפרשה - פרשת בלק

בפרשתן (כג י), 'מי מנה עפר יעקב' יא, איתא במדרש בשם מדרש ילמדנו, שבא הכתוב לשבח את בחורי ישראל העומדים במבחר ימיהם בתוקף יצרם ואעפ"כ הינם שומרים את עצמם מן החטא, וכל הנהגתם בקדושה וטהרה. זאת מי מנה - מי יוכל למנות (ח יד) שהוא אייל בחור. הוסיף ע"ז ה'ערוך' (ערך עפר) (תנ"ך א, ילק"ש וכן בבעל הטורים) שתיבת עפר מרמזת על בחורי ישראל, מלשון 'עופר האיילים' (שה"ש ח יד) שהוא אייל בחור. הוסיף ע"ז ה'ערוך' (ערך עפר)

ה) אמר הקב"ה - אם אתה נותן לי את לבך ועיניך, הריני יודע שאתה שלי, ומי פתי לא ירצה להיות נמנה על 'אנשיו' של הבורא...

כא. אגב אורחא, באופן אחר דרשו חז"ל (יל"ש תשסז) פסוק זה בשבחן של בחורי ישראל בזה"ל, וכן לובש בגדים של שבת ושל מועד ונכנס ומתאבק בעפר לשמוע לזקן ולשמוע דברי תורה. הוא שיעקב אמר ליששכר מי גרם לך להיות בן תורה שאתה רובץ בעפר ובאשפתות 'יששכר חמור גרם' (בראשית מט יד) למה ש'רובץ בין המשפתים' (שם). אמר הקב"ה, בעולם הזה אתם מקיימין את המצות בעפר אף אני 'התנערי מעפר קומי שבי ירושלים' (ישעיה נב ב), וכתוב (שמואל א' ב ח) 'מקים מעפר דל מאשפות ירים אביון'. עכ"ל.

ומלבד עצם דברי חז"ל בשבחן של ישראל שרוצים לקיים את המצוות אף כשהם שקועים ב'עפר' (עם כל המשמעות והפירושים), למדנו מתוך הדברים על תכלית יום השבת שניתן להם לישראל לתורה ולעבודת ה', וללמד על הכלל יצא בחשיבות המתאבקים אצל רבותיהם ביום השב"ק, נהרא נהרא ופשיטה.

מעשה היה בילד יניק וחכים שאמר 'דבר תורה' לפני הרה"ק ה'ישועות משה' מויז'ניץ זי"ע על הפסוק (ויקרא כה ה) 'שנת שבתון יהיה לארץ', כי מי שאינו ממלא את השב"ק ב'אש קודש', אלא הוא 'ישן' בשבת (אף כשהוא נייער), וכל סדר יומו מתוך 'שינה', וכמו שאומרים א פארשלאפנער שבת, אזי שבת כזו תהיה לארץ... שהיא שווה כמו קרקע הארץ... נהנה מאוד הישועות משה מ'ווארט' יקר זה, ומיד חזר עליו בפני הסובבים אותו (הובא באורח צדיקים כאור נוגה עמ' קמט).

כב. בדרך הרמז פירש הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (מאורן של ישראל פורים אות א) בהא דאיתא בגמ' (מגילה טז.) שכאשר הגיע המן להרכיב את מרדכי היהודי ברחוב העיר ראה אותו מלמד הלכות קמיצה, אמר המן 'אתא מלי קומצי קמחא דיכדו ודחי עשרה אלפי ככרי כספא דידי', כי מרדכי חשש שנגמר דינו למיתה על ידי המן, לכן מיהר להנחיל לבני ישראל לדורות עולם את יסוד היהדות, ומה לימד אותם, הלכות קמיצה, שעניינה הוא שהכהן מכניס את כף ידו לתוך הכלי המלא סולת וקומץ משם מלוא קומצו, והוא העולה לזכרון לפני ה', ללמדנו כי מה שאדם 'קומץ' ואינו נראה מבחוץ הוא עיקר הנחת רוח לפני המקום, וזה כלל גדול בכל עבודת השי"ת, כי כשאדם קומץ ועוצם עיניו מראות ברע, ואין איש יודע אלא רק הקב"ה לבדו, או כשקומץ וסוגר את פיו מלדבר ברע ורק השי"ת הוא היודע ועד כמה 'מסירות נפש' השקיע וכמה נתייגע לכבוש את יצרו, באותה שעה עולה 'הקומץ' לנחת רוח לפניו שאמר ונעשה רצונו. ועל כך אמר המן מלי קומצי דיכדו דחי עשרה אלפי ככרי כספא דידי, כי שבירת היצר בדברים שנפשו של אדם מחמדתם היא זוחה כל שאר קטרוגי היצר.

כג. סיפר הרה"ח רבי חונה אדמקר זצ"ל שפעם טייל בעיר תל אביב יחד עם רבו הרה"ק ה'אמרי חיים' מויז'ניץ זי"ע, לפתע עצר ה'אמרי חיים' ודפק במקלו על איזה בית, ואמר לו, לך נא ראה מי הוא הדר בבית זה, הלך רבי חונה לראות, בדרך חזירתו סיפר כי הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע דר שם. נענה ה'אמרי חיים' ואמר 'מה טובו אהלך יעקב' שני פירושים יש לה לתיבת אהל, מלשון אהל ודירה, עוד אפשר לבארו מלשון מור ואהלות - בשמים שיש בהם ריח טוב, וכלשון הכתוב (שם ו) 'כאהלים נטע ה', וכלומר שבית שהוא קדוש הרי עולה ממנו ריח קדושה.

ובעניין קדושת הבית היהודי נביא מה שסיפר הגה"ח רבי אליהו ראטה ז"ל, כי באחד מנדודיו של ה'אור החיים' הק' הגיע לעיירה שלא היו לו בה מכרים, מששאל אודות 'אכסניה' עבורו שלחוהו בני העיר לבית פלוני אשר תושביו אנשים פשוטים הם אלא שהם מצוינים בהכנסת אורחים, ויהי בהיותו באותו בית, הכיר ה'אור החיים' שקדושה מיוחדת שורה על בני הבית, ואפילו קורות הבית נסוכים בחן מיוחד (אף שלא היה בהם לא פאר ולא הדר). חשב ה'אור החיים' שמא צדיקים נסתרים לפניו, אך משתהה על קנקנם ראה שאין כאן לא 'צדיק' ולא 'נסתר', מכיוון שכן, גברה פליאתו 'קדושה' זו על שום מה היא, החל ה'אור החיים' לחקור אותם האם הם זהירים באחת ממצות התורה באופן מיוחד, או שמא נסיון גדול בא לידם ועמדו בו בגבורה, ולא העלה מאומה בידו.

חשיבותם וגדולתם (ושכרם) של עפר יעקב של בחורי ישראל הכובשים את יצרם^כ ומתגברים על תאוות ליבם^כ.

עד ששמע מהם כ'מסיחים לפי תומם' עובדא הקשורה ב'הכנסת אורחים' שלהם, כי פעם אחת נזדמן לביתם אדם זקן וכבדוהו מאוד כפי הראוי, ומאז היה בא לביתם מזמן לזמן להיות 'אורחם', הלה היה נוהג בהם בכבוד ומעניק מתנות לכל המשפחה. באחת הפעמים, פנה הזקן ואמר להם, רואה אנכי שהנכם מקפידים לברך ברכת המזון בקול רם, לדעתי לא טוב הדבר אשר אתם עושים, שהרי הקב"ה 'עונה לחש' ולשם מה עליכם לזעוק ולצעוק את ברכותיכם, זאת ועוד, מי יודע אם אין האורחים מתביישים בראותם שאינם 'מחמירים' כמותכם, בני המשפחה נבוכו מתוכחתו, סברו וקיבלו. משראה הזקן שהם שומעים בקולו, הוציא מאמתחתו מתנות נוספות וחילק להם. לאחר זמן מה הופיע הזקן, כדרכו מפקידה לפקידה, ואף הפעם הביא עמו מתנות. בליל שבת קודש כששבו מבית הכנסת והחלו לזמר 'שלום עליכם' בקול רם, גער בהם הזקן והזכיר להם את 'שיטתו' מפעם הקודמת, שהקב"ה שומע אף אם לא יזעקו בקול רעש גדול כל כך... והם שתקו וקיבלו את דבריו.

בפעם הבאה בא הזקן בערב פסח, וכששמח בעל הבית לקראתו והזמינו להיות אורחו התנה הזקן ואמר, אבוא לביתך בתנאי שאת 'ההגדה' יאמרו בהשקט ולא ברעש גדול, א"ל בעה"ב, לזה לא אסכים עד שאשאל את בני ביתי. נכנס ונמלך בדעתה, והיא השיבה לו, שתקתי כשעקר הלה 'ברכת המזון' מפיהם של ילדינו, מחלתי כשהשתיק את זמרת 'שלום עליכם' ממעוננו. אבל את הלילה הקדוש הזה לא אתן לו בשום אופן... ואעפ"י שאנחנו מהדרים אחר אורחים, מ"מ את הגבול הזה לא נעבור. מששמע הזקן את דבריה כעס וגער בהם - לחינם הענקתי לכם כל ה'מתנות' שנתתי לכם עד הלום, בראותי כעת שאינכם שומעים בקולי. נבהל האיש, כי היו אלו מתנות יקרות וכעת חשש שהזקן יבקש שיחזירם לו. אך היא אמרה לבעלה, מהר קח את כל מתנותיו והחזירם לו בטרם יתקדש החג. אין לי כל חפץ בהן, כשם שאין לי חפץ בו ובתוכחתו הפסולה. נענה ה'אור החיים' ואמר בהתרגשות, עתה ידעתי מהי ה'קדושה' החופפת עליכם ועל ביתכם, כי היה זה הס"מ שביקש לצנן את האמבטי... ולעקור את התמימות מביתכם... כד. הרה"ק ה'אובה ישראל' זי"ע (עיי' דבריו בפר' בהעלותך, ד"ה ויעש) מבאר בדברי הגמרא (יומא לג.) 'ודם התמיד קודם להטבת שתי נרות', והוא מפסיק בין חמשת נרות הראשונים של המנורה לשנים האחרים, כי הז' נרות מכוונים כל אחד כנגד 'מידה' (ספירה) אחת מז' הספירות, ושנים אחרונים מכוונים כנגד 'יסוד מלכות', יסוד - ענין שמירת הקדושה, 'מלכות' ענין האמונה בה' שהוא מלך העולם, ואכן כהקדמה לשני אלו, נצרך האדם ל'דם התמיד' - להקיז דם מעצמו תמיד בכל יום בכל עת ובכל שעה, לעמוד בהם בעוז ותעצמות במסירות נפש, רק כך יוכל לקנות ולקיים כראוי את הקדושה והמלכת ה'.

כה. ואין כל מלאך ובריה יכולים לשער גודל השכר שיקבל האדם על כל 'מסירת נפש' בהתגברו על רצונותיו ותאוותיו, וכפי שאמר ה'בית אברהם' זי"ע בשם ה'ספר חרדים' על הפסוק בפרשתן (כג כג) 'כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א-ל' שהם מתפללים איך ברגעא חדא מצליח בשר ודם בעוה"ז להעפיל ולהגיע עד לכסא הכבוד, אך הקב"ה עונה להם - א-ל', סוד הוא ביני ובין בני ישראל, כי רק הוא יתב"ש יודע צפונות לב האדם ונסיונותיו, וכמה יגיעה עלה לו להתגבר על טבעו.

ואין הדברים אמורים דייקא בעניין השכר הצפון לעולם הבא, אלא גם בעולם הזה הקב"ה משלם שכר טוב ליראיו. ומפורש כן בדברי הגר"א (משלי יג ט) בכתוב 'תִּצְאֶה נְהִיָּה תִּעָרֵב לְנַפְשׁוֹ, וז"ל. נהיה הוא לשון נשבר והוא מלשון 'הָיָה עַל הַיָּהּ' וגו' (יחזקאל ז כו), כלומר התאוה כאשר היא נשברת אח"כ היא תערב לנפש אף שבשעה שהייתה תאוותו מתגברת עליו והוא שובר אותה הוא מצטער מ"מ אח"כ היא תערב לנפש ונהנה מזה מאוד. ואמר לשון 'נהיה' כי כאשר האדם שובר תאוותו ורצונו מפני כבוד ה' בכדי לעשות רצונו הקב"ה עושה רצונו, כמו שאמרו (אבות ב ד) בטל רצונך מפני רצונך וכו', ולכן כתיב נהיה כלומר כאשר ישבר תאוותו 'תאוותו נהיה' - שהקב"ה יעשה רצונו'. כו. דבר נפלא מצינו ב'תרגום יהונתן' המפרש פסוק זה בזה"ל, וְהָיָה פִּינוּן דְחָמָא בְלָעָם חֲתִיבָא דְבֵית יִשְׂרָאֵל הָוּן גְזִרִין עוֹרְלָתְהוֹן וְטִמְרִין בְּעַפְרָא דְמִדְבָּרָא אָמַר מֵאֵן יִיכּוֹל לְמִמְנֵי זְכוּוֹתָא חֲסִינְיָא הָאֵילִין וכו', - כאשר ראה בלעם את רשעי בני ישראל שהם מלים את ערלתם וטומנים אותם בעפר המדבר, אמר, מי יכול למנות את הזכויות הגדולות והחזקות האלו (וכן מפורש בפרקי דר"א פכ"ט). ומן העניין להביא מה שכתב הגה"ק מהר"ש ויטאל זי"ע (שער מאמרי רז"ל שבת קיט) 'בשעה שקוברים את הערלה הוא שעת רחמים, ורמז הוא מהפסוק (תהילים קמז טו) השולח אמתו ארץ, 'אמתו' היא המילה, וכדרך שדרשו חז"ל על הפסוק (שם קיט קסב) שש אנוכי על אמרתך, אמרתך זו מילה, כאשר קובר את הערלה בעפר אזי 'עד מהרה ירוץ דברו' - במהרה תקובל בקשתו.

נקראים בשם ישראל, ואילו ב'משכנותיך' היה לו לומר יעקב, כי אחר החורבן הרי אנו בשפל המצב בסתר המדרגה. אלא מבאר ה'שפתי צדיק', כי אכן כהיום הגנו במדרגה גבוהה יותר, כי עתה מתקבל לנחת רוח כל נדנוד עבודת קודש ביתר שאת משהיה אז בבית המקדש. ולא עוד אלא שכל כוונת המשכן היה שיהיה לנו בקל לזכות לבחינת ישראל, ואם כן כהיום שרבו הנסיונות וכל מעט עבודת ה' עולה בקושי רב - הרי אנו בבחינת ישראל ע"י ההתגברות², ואדרבה אותה העבודה שבזמן בית המקדש היא בדרגא פחותה יותר

כי עצום הוא - השיבות העבודה כדור אחרון וחכינותה הגדולה אצל השי"ת

בפרשתן (כד ה), 'מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל', וברש"י, מה טובו אוהליך יעקב בזמן שבית המקדש היה קיים, ומשכנותיך ישראל היינו לאחר החורבן. והקשה הרה"ק ה'שפתי צדיק' זי"ע (אות מו) דלכאורה היה לו לומר להיפך, שהרי כשנקראים 'ישראל' סימן הוא שהם עומדים במדרגה גבוהה, ואילו 'יעקב' מורה על דרגה פחותה יותר, ואם כן היה לו לומר 'אוהליך ישראל' - כי בזמן 'אהליך' - בית המקדש,

וכך ייאמר לגבי ערלת הלב, שכאשר אדם מל את ערלתו וקובר את תאוותיו ב'עפר' אזי מי יכול למנות אותה זכות גדולה ועצומה, והיא שעת רחמים ועת רצון למלא כל מבוקשו במהרה.

כז. עוד מעניין ההתחזקות, סיפר הרה"ק רבי חנה מקאלשיץ זי"ע על אחד מגדולי תלמידי מרן הבעש"ט הק' זי"ע, שהיה מקפיד שלא לישון לבד בסוכה, פעם נשאר לבדו בסוכתו והגיע זמנו לעלות על יצועו, לפיכך יצא החוצה ושמח לפגוש באחד החסידים העובר ברחוב, מיד ניגש אליו וביקש ממנו שיבוא לישון עמו בסוכה, אולם החסיד שפיקח היה השיב בחכמה, שאם יבטיח לו הרבי שגם בעלמא דאתי יזכה להיות לצדו אז יבא לישון אצלו, בתחילה לא רצה הצדיק להבטיח הבטחה זו, אך הלה עמד על שלו ולא הסכים ללון אלא אם כן יקבל הבטחה זו, וכיון שהשעה היתה שעת לילה מאוחרת ולא היו עוברים ושבים ברחובות העיר על כן נאלץ הרבי להבטיח לו שיהיה עמו גם בעלמא דאתי.

ויהי ממחרת נפל אותו יהודי למשכב, וכל הרופאים שהוזעקו למטתו לא הצליחו למצוא רפואה ומזור למחלתו, מיד מיהרה זוגתו לבכות ולהתחנן לפני הרבי שיברך את בעלה ברפואה שלימה, שמע הרבי לדבריה ובירך אותו ברפואה שלימה, לא עבר זמן רב והצדיק הגיע לבקר את החולה, בהיותו שם אמר לו, שאם יוותר על ההבטחה להיות עמו בעלמא דאתי אזי יפעל עבורו שיתרפא ברפואה שלימה, ולא עוד אלא שיזכה לאחד משלשה דברים - עשירות, אריכות ימים או בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, האיש חכך הרבה בדעתו ובסוף הכריע שהוא מוכן ומזומן לוותר על ההבטחה אם יבטיח לו הרבי את כל שלשת הדברים גם יחד - עשירות, אריכות ימים וילדים טובים, והסכים הצדיק לבקשתו וברכו בכל מכל כל.

כאשר סיים הרה"ק מקאלשיץ לספר עובדא זו לפני חבורת חסידים, פנה לאחד מן המובחרים שבחבורה שהיה חסיד בן עלייה משכמו ולמעלה, ושאלו האם לדעתו נהג החסיד כהוגן במה שוויתר על ההבטחה אם לאו, השיב הלה שלדעתו לא עשה כהוגן, כי איך ויתר על זכות גדולה כזו להיות במחיצת הרבי בעלמא דאתי, ויהי כשמוע הרה"ק מקאלשיץ את תשובתו הרים עליו קולו בגערה ואמר: הלא בכל רגע שאדם חי בעולם הזה יכול להתעלות ולהגיע למדרגה כזו להיות במחיצתו של אברהם אבינו בעלמא דאתי, אם כן בודאי בדעת ובתבונה בחר להישאר בעולם הזה. וסיפור זה הוא לנו ללימוד גדול, שבכל רגע ורגע שאדם חי בעולם הזה יש בידו האפשרות להתעלות ולהתקדש להיות קודש קדשים, לכן הבה ננצל מתנה טובה זו ונתחזק כנגד היצר הרע.

סיפר כ"ק אדמו"ר רבי יעקב יוסף מספינקא זי"ע כשבא הרה"ק רבי יהודה צבי מראזלא זי"ע לשבת על כסא ההנהגה, נענה ואמר מי אני ומה מעשי לעמוד במקום גדולים - לשבת על כסאם של הצדיקים הקדושים, מו"ח הרה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב זי"ע ואחריו הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע, אך מיד שב ואמר בניגון ונוסח זידיטשוב הידוע, כי מי שיש בידו מאתיים זוז אינו נחשב 'עני' לקבל מקופה של צדקה ולאכול מן התמחוי, אולם אם יש לו חמישים זוז בלבד אלא שהכניסם בתוך 'עסק' המרוויח נחשב לו כמי שיש בידו מאתיים זוז ויצא מכלל עני. ובלשונם (ירושלמי פאה פ"ח ה"ח) 'טבא חמשיין דעבדין ממאתן דלא עבדין' - עדיפים הם 'חמישים' המביאים לאדם 'פירות' ממאתיים שאינם פועלים מאומה. ומטעם זה עצמו עלי לישב על כסאם, כי הם כבר 'אינם עבדין', שבעולם העליון א"א להוסיף זכויות, ואילו אנכי עדיין חי וקיים ועדיין בידי לקנות ולהשיג תורה ומצוות, על כן 'אשובה ארעה צאנך אשמור' (מלשון הכתוב בראשית ל לא).

ולבן אצל העבודה זרה המאוסה הזאת כתוב (תהלים קן כח) 'ויצמדו לבעל פעור' שבני ישראל נצמדו אליה בקירבה גדולה ועצומה, אך לענין קירבתם אל אבינו שבשמים אין כתוב כי אם 'ואתם הדבקים בה' אלוקיכם' (דברים ד), ודביקות היא קירבה פחותה מ'הצמדות' (סנהדרין סד. עיי"ש), כי המונע מבני ישראל ומרפה את קרבתם אל א-ל אלוקי הרוחות הוא מה שהם נצמדים לבעל פעור דהיינו שסוברים שאין ערכם שווה כל כך, והיא היא הע"ז הגרועה והמאוסה ביותר המונעת מהאדם לעלות אל ראש הפיסגה, ומזה 'לא הטהרנו עד היום הזה', מאפיקורסות הלז עדיין לא הטהרנו^ל.

אלא זה כלל ראשון בעבודת האדם, שיחשיב את עצמו, וידע כי כביכול הקב"ה יושב ומצפה

ובבחי' יעקב לעומת חשיבות העבודה בדורות האחרונים^{כח}.

בפרשתן (כה ג), 'ויצמד ישראל לבעל פעור', ובכתבי הקודש נאמר (יהושע כב יז) 'עונן פעור אשר לא הטהרנו עד היום הזה', ומבאר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (פנחס, ד"ה ענין פעור) כי דרך עבודתה הייתה להראות לאדם פחיתותו (כמבואר סנהדרין סד.), ועי"ז להוריד את ערכו בעיניו עד לעפר, שיחשוב שאינו מן הראוי שפחות כמותו יעבוד את ה' הגדול והנורא, ודבר זה הינו המפריע הגדול ביותר לאדם בעבודת ה', כי על ידי שאינו מכיר ברום ערך חשיבות נשמתו הקדושה, ומחשב שאינו שווה כלום, על ידי כן הוא נופל לתהום^{כט}.

כח. נוראות כתב הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (ידי ישראל, חוקת), על הפסוק בריש פרשת חוקת, זאת חוקת התורה, וברש"י 'לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצווה הזאת ומה טעם יש בה לפיכך כתב בה חוקה. והנה, חק הוא לשון מזוני, כמו שנאמר (משלי ל ח) 'הטריפני לחם חוקי', ואמרו חז"ל (זוהר חדש ח"ג ז): 'ישראל מפרנסין לאביהן שבשמים', ומזונו של הקב"ה כביכול - הוא התורה והמצוות והיינו כשהוא בא להם בקושי, בטרדות ונסיונות, וזהו לפי שהשטן ואוה"ע מונין את ישראל - שהשטן מביא עליהם טרדות ונסיונות שונים ומשונים - חדשים לבקרים עם רעיונות חדשים שלא שערום אבותינו, ובנ"י מתגברין עליו ועל נסיונותיו ועובדים את ה' בכל לב ונפש, זהו כביכול מזונותיו של הקב"ה - 'לפיכך כתב בה חוקה'.

הוסיף על זה ב'הגהות' שם (מתוך הגהות דבר"י פר' קדושים) בשם זקינו הרה"ק מקאזמיר זי"ע כי כלל זה שהזכרנו - 'ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים' הוא עד עצם היום הזה אף בדור שפל כמונו, ומי שאומר שהיום אינו כן חס ושלום - הוא שוטה, כי צריך לידע שאנו קיום ה'חנות' של השי"ת, ובימים הקדמונים היה לו חנות גדול, והיה סוחר גדול, והיה לו פרנסה בריווח כביכול (והיינו בזמן שביהמ"ק היה קיים, והיה כהן בעבודתו ולוי בדוכנו, ואף לאחמ"כ עדיין היה העולם מלא בצדיקים), אבל גם היום אנחנו נותנים לו פרנסה, כי אם לא כן ממני הוא מתפרנס, וכי מבני ישמעאל ובני עשיו. רק העיקר לידע אז מען גיט איהם היינט גאר ווינציג צו לייזען (פי', שכהיום נותנים לו 'רווחים' קטנים מאד), אבל באמת גם היום אנו נותנים לו פרנסה - כי בשמים שוקלין לפי ערך הנשמה, לפי ערך הגלות, ולפי ערך הטרדה.

אמור מעתה, כשנבוא לחשב באיזה גלות וטרדה אנו שרויים בה אז נבין עד כמה עולה חשיבותנו למעלה לאין ערוך כלל וכלל, שכאשר ה'רוחים' מועטים הרי יש לכל פרוטה ופרוטה חיבה עזה ויתירה, כי הם מחיים את נפשו, וכך כביכול פרנסתו של הקב"ה היא רק מאותם 'פרוטות' שלנו...

כט. וכך פירש הרה"ק המגיד מקאז'ניץ זי"ע (עבודת ישראל אבות א ט"ז) במה שאמרו 'עשה לך רב', שהוא מלשון גדולה כמו 'רב לכם בני לוי' (טז ז), שצריך האדם להגדיל את עצמו בענין זה, ולהחשיב את עצמו בעבודתו.

ל. בפרשתן (כד א), 'וירא בלעם כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל וגו' וישת אל המדבר פניו, וברש"י, 'אזכיר עוונותיהם והקללה תחול על הזכרת עוונותיהם', על כן השיים פניו כנגד המדבר להזכיר החטא שעשו במדבר. וכן מצינו בכל הפרשה שניסה להיתלות בחטא זה או אחר, אלא שלא עלתה בידו כי 'לא הביט און ביעקב'. אמור מעתה, שאם ח"ו הייתה נקודת רע בישראל היה בידי הקללה כח לחול עליהם, מכאן נלמד שאם יש באדם 'נקודה טובה' בוודאי תחול עליה הברכה, וממנה יכול יהודי להתחדש כנשר נעוריו, שהרי מידה טובה מרובה, ומכאן ההוראה למעשה לכל אחד למצוא בעצמו חלק טוב, ומכוחו ישוב לצמוח מחדש.

מעין הדברים אמר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע בלשון הכתוב שבהפטרה (מיכה ו ה) 'מן השמים עד הגלגל', שטים לשון 'שטות', והיינו שמשטות קטנה התגלגלו עד להיכן שנפלו כי עבירה גוררת עבירה, ומעתה קל וחומר שמפעולה טובה אחת ומעשיית מצוה ניתן להתחזק ולעלות מעלות רמות כי מצוה גוררת מצוה.

באר הפרשה - פרשת בלק

צדיק וישר בלא יגיעה - כל איש היה רוצה להיות, אף הרצען והחייט היו רוצים להיות בשר וצדיק'. והעיקר הוא היגיעה בעבודת השם לנצח את אויבינו ולנצח על מלאכת בית ה'.

תלמידיו של אברהם אבינו - בעין טובה ואהבת ישראל וזהירות בכבודם

בפרשתן (כד ב), 'וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו ותהי עליו רוח אלוקים', וברש"י, 'ראה שאין פתחיהם מכוונין זה כנגד זה, שלא יציין לתוך אהל חברו, ותהי עליו רוח אלוקים - עלה בליבו שלא יקללם', והרי שהתקדמה והתכנה ל'ברכה' היא 'שאין פתחיהן מכוונין' ואין אחד המציין לתוך אהל חברו. ומבאר הגה"ק ה'קרן לדוד' זי"ע (נשא ד"ה כה תברכו) כי הנה מדרך הבריות הוא שאף אם יהיה להם הרבה יותר מכפי הנצרך עדיין לא ישמחו בחלקם, מאחר שרואים שלשני יש יותר... וממילא מה תועיל הברכה כשעינו צרה בשל אחרים והוא מקנא בהם, על כן תחילה וראש צריך שלא יציין לתוך אהל חברו ל"ה,

שיעבוד אותו ל"ה, ואז יהא בכוחו להתגבר על כל הנסיונות. ואין מקום ל'ענוה' כלל, אלא יתחזק בגאוה דקדושה, וכמו שכתב היעב"ץ (בהקדמה לסידורו, סולם בית א-ל חווק ב עין א) וז"ל, ומאחר שכל תכלית האדם ללכת בדרכי ה' ולדבקה בו גם בזה ידמה לעליון, מה הוא הבורא ית' גאה גאות לבש וכו' כך אנו עם היותו שוכני בתי חומר יש לנו לילך אחר מידותיו ית' וכו'.

ואף אם נפל יתחזק כארי לעמוד ממקום נפילתו ל"ה, כמו"ש הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע בפרשתן בפסוק (כד ט) 'כרע שכב כארי', שביזתר צריך חיוזק בעת אשר יהודי 'שוכב' ומרגיש נפילה או צריך להתגבר כארי, כי בשעת ההארה כל אחד יכול לעמוד, ורק בשעה שמעמידין נגדו מן השמים אז עליו להתגבר כארי - לעמוד על עמדו, כי ארי נחשב אריה אף בשעת שכביבתו, אך זה כלל גדול שאין מעמידים מן השמים נגד האדם כי אם כפי כוחו שיכול לעמוד. ואם היה בידוע שאין בכוחו לעמוד כנגד זה, לא היו מעמידים אותו בניסיון זה ל"ה. ומסיים שם, אך בלא יגיעה פשיטא שאינו יכול להשיג מאומה, כי באם היו יכולים להיות

לא. אף אם 'תכבד עליו העבודה', יזכור ממה ששנו חכמים (אבות הו) שעשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות ואחד מהם הוא 'פי האתון', שכל תכליתו היתה למנוע מבלעם לילך לקלל את ישראל, ומכאן למדנו שכבר מששת ימי בראשית הוכן סיוע ועזר אלוקי בכדי שיוכל לעמוד כנגד יצרו הרע, ואם לבלעם הרשע כן, קל וחומר בן בנו של קל וחומר כמה דרכי עזרה והצלה מוכנים עבור כל יהודי ויהודי.

ואל תאמר חלוש אנכי ואין בי כח להתחזק, אלא הט אונך למה שאמר הרה"ק ה'חווה מלובלין' זי"ע (זאת זכרון) בשם הרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע לפרש בלשון הכתוב בפרשתן (כג כד) 'הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא', שהנה גבורת ה'ארי' שהוא זכר יתירה היא מגבורת ה'לביא', ומעתה יש לומר כי זה שאינו חזק כ"כ ואעפ"כ קם ומתחזק כ'לביא' אזי מן השמים יוסיפו לו כוחות הרבה עד שיתנשא כ'ארי', שהבא לטהר מסייעין לו.

לב. ואין לתאר גודל החשיבות לפני המקום ב"ה כאשר יהודי מתחזק למרות כל נפילותיו, וכמו שפירשו בסוף פרשתן במעשה זמרי, שנאמר (כה ה) 'והמה בוכים פתח אוהל מועד', ובתרגום יהונתן 'ואינון בכיין וקריין שמע', שעל אף הבכיה הגדולה ומרה על הנפילה הגדולה בבנות מואב וחילול השם ע"י זמרי לא נעצרו בבכיה ובשברון לב ורוח אלא קראו שמע להתחזק לקבל עליהם עול מלכות שמים מחדש, ומיד ויקם פנחס מתוך העדה, וזכה להיות אליהו המבשר על הגאולה.

לג. הנה מצינו ב'פרשת פרה אדומה' שהאריכה התורה תחילה בכל סדר עשיית הפרה ושריפתה, ורק לאחר עשרה פסוקים התחיל הכתוב לבאר מה צורך יש בפרה אדומה... שנאמר דין הנוגע במת שיטמא שבעת ימים ואינו נטהר בלא הזאה מאפר הפרה ביום השלישי וביום השביעי, ולכאורה היה מן הראוי להזכיר תחילה דין טומאת מת, ורק לאחמ"כ לכתוב את ה'סדר טהרה', כי עתה שנכתב בראשונה דיני הפרה עדיין אין אנו יודעים לאיזה תכלית נועדה ומתי יעשו אותה, אלא ללמדנו כלל גדול כי אין טומאה בלא טהרה... שאין הקב"ה מביא נסיון לאדם אם אין לו דרך שיוכל לעמוד בו ולהימלט מכל ה'טומאה', על כן הקדים להודיע כי ניתן להיות טהורים ורק אח"כ נשנו דיני הטומאה. לד. ובכלל הדברים 'שלא יציין לתוך אהל חברו', ר"ל שלעולם לא ישווה את מצבו לעומת השני, אלא אם 'יעצום עיניו' ויתבונן רק במה שיש לו כבר יראה ויכיר היטב עד כמה גדלו חסדי ה' עמו. וכמו שאמרו שלכן אומרים

ישראל אמור להם' - בשעה שהם באחדות וכאיש אחד, או אז 'וברכך ה', כי במצב כזה ניתן להשפיע עליהם מלא חפניים ברכות ממקור קודש.

וזכר איתא ב'אבות' (ה יט) 'כל מי שיש בידו שלשה דברים הללו מתלמידיו של אברהם אבינו, ושלשה דברים אחרים מתלמידיו של בלעם הרשע. עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה - מתלמידיו של אברהם אבינו, עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה - מתלמידיו של בלעם הרשע. מה בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע, תלמידיו של אברהם אבינו אוכלין בעולם הזה ונוחלין בעולם הבא וכו', אבל תלמידיו של בלעם הרשע יורשין גיהנום ויורדין לבאר שחת לה, ע"כ. ובכל עת, וביתר שאת בפרשה זאת, יש לנו לקנות בנפשנו קנין עולם להיות נמנים על 'תלמידיו של אברהם אבינו' - בג' מידות הללו, להוסיף באהבת ישראל, לגמול חסד

בלומר שלא יביט בהם בעין רעה אלא ישמח בהצלחתם ויחיה עימם בשלום ובאהבה ובאחדות, ואז ניתן להשפיע עליו רוב ברכה. וזהו מה שאמרו חז"ל (עוקצין פ"ג מ"ב) 'לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום', כי אם אין שלום אלא קנאת איש באחיו אי אפשר לברכה שתחול, כי אף יתמלא ביתו בכל טוב עדיין יהא עצב נרגז ונרגז ויחיה בהרגשת 'כל זה איננו שוה לי'...

ובזה מבאר הקדוק לשון הכתוב ב'ברכת כהנים', שם נאמר (ו כג-כד) 'כה תברכון את בני ישראל אמור להם, יברכך וגו', וצריך ביאור הטעם שהתחיל בלשון רבים 'אמור להם' וממשיך תיכף בלשון יחיד 'וברכך'. אלא, כי לשון יחיד מורה על אחדות ישראל [וכדכתיב (שמות יט ב) 'ויחן שם ישראל', ופירש רש"י 'כאיש אחד בלב אחד'], ובא הכתוב לומר, אימתי 'תברכון את בני

הפסוק 'מה יקר חסדך אלוקים' בעת 'עטיפת הטלית' כשפניו עדיין מכוסות בטלית, ללמדנו, שאכן, רק בשעה שעיינו מכוסות מהביט סביבותיו - לדעת מה ייעשה בכל אחד מידידיו ובביתם, אז יש בידו להכיר את 'חסדך אלוקים' עמו.

לה. הקשה הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע (אבות שם) שהנה המשנה מעמידה את ההבדל בין תלמידיו של אברהם לתלמידיו של בלעם שהרי זה דבר והיפוכו, ומאחר שאצל תלמידי אברהם כתיב שהם אוכלין בעולם הזה ונוחלין בעולם הבא אם כן היה צריך לומר שתלמידי בלעם אינם אוכלים בעוה"ז ויורשים גיהנום, ומדוע הזכיר רק שהם יורשים גיהנום ויורדין לבאר שחת שהוא ה'כנגד' האמור בתלמידי אברהם שהם נוחלים עוה"ב. ומבאר כי כוונת המשנה במה שאמרה שהם יורשים גיהנום היינו בעוה"ז, מלבד מה שיורדים לבאר שחת בעוה"ב, כי מי שיש בו ג' מידות מושחתות אלו של עין הרע ורוח גבוהה ונפש רחבה הרי חיינו אינם חיים, שלעולם אינם מסתפקים ושמחים במה שיש להם, והם מלאים רוגז ומכאוב על הצלחת אחרים ועל כך שאין יכולים למלא כל תאוותיהם, לעומת זאת, אלו שזכו להיות מתלמידי אברהם אבינו אשריהם בעולם הזה וטוב להם בעולם הבא, חיים הם בעולם הזה בתוך 'גן עדן', כשהם תמיד מלאים שמחה ואושר החיים...

לפני כשנה ומחצה נלב"ע איש תם וישר שהיה מסתופף בצל קדשם של אדמור"י לעלוב זי"ע ה"ה הרב ר' משה כהן ז"ל מבני ברק, שהיה ידוע בשם 'משה בן עליזה' מאחר שנפצע לפני שנים רבות מאוד, ומני אז לא היה מסוגל להזיז אבר, ובכל עת וזמן היה יושב בכסא גלגלים (וויילטשער), ומלבד ראשו לא פעל גופו במאומה, אבל, ר' משה זה שרוי היה תמיד בשמחה, מעולם לא מש השחוק מעל פניו. שמעתי מבנו הר"י שיבדלחט"א ששאל את אביו, ילמדני אבי מורי, כיצד ניתן להיות שרוי בשמחה עצומה ובמאור פנים כה גדול כשמצבו כה קשה, וכל גופו כ'שבר כלי' ממש רח"ל, נענה לו רבי משה ואמר, הנה אילו היו כל הבריות שבעולם כמוני, כולם יושבים בכסאות גלגלים וזקוקים לעזרה בכל צעד ושעל אזי פשיטא שהייתי יכול להיות בשמחה, שהרי מה ביני לבין אחרים, אלא מאי, כולם בריאים ושלמים ורק אני משותק ומוטל בכסא גלגלים, וכי מן היושר שאהיה בצער ובעצבון על כך שכל ברואי עולם זכו לבריאות השלימה... וכמה אמת נוקבת יש בדבריו של יהודי 'פשוט' זה... כל חד וחד בקושי דיליה, יזהר מאוד שלא יהיה בעצבות על כך שטוב לאחרים...

לו. בדרך צחות אמר הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע ש'בלק' ר"ת ו'אהבת לרעך כ'מוך, ואם תשאל הרי אין זה מתאים לפי האותיות, תשובתך, כי אכן כשאין חברך מתאים עמך, ובאופן זמן שקשה לו לאדם, יתחזק גם כן ב'ואהבת לרעך כמוך'...

באר הפרשה - פרשת בלק

איש עם רעהו¹ מתוך עין טובה ושפלות הרוח. נמוכה ונפש שפלה, א"כ הרי יכולין להיות תלמידו וחלילה לנו מלהיות מתלמידיו של בלעם הרשע להתנשא איש על רעהו, או בעין רעה² ושנאה אחד על חברו ח"ו.

נוראות מצינו בפרשתן היאך חס המקום ב"ה על כבוד

הבריות, וכמבואר ברש"י (כב לג) שאמר המלאך

לבלעם שהורג הוא את האתון 'מפני שדברה והוכיחתך ולא יכלת לעמוד בתוכחתה וכו', על כן הרגתיה, שלא יאמרו זו היא שסלקה את בלעם בתוכחתה ולא יכול להשיב, שחס המקום על כבוד הבריות' (ועיין ברש"י שמביא

זו"ל הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע (לך לך תשל"ח, תשמ"א).

הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע אמר חסידים באים הנה ומבקשים להם רבי, והרי אפשר להיות מתלמידיו של אברהם אבינו, כדאיתא במשנה מתלמידיו של אברהם אבינו ע"ה 'עין טובה ורוח

לז. כאשר עלה הגרי"ז הלוי מבריסק זי"ע להשתקע בארה"ק לא גחן לנשק הארץ, והגם שכתב הרמב"ם (הל' מלכים ה ט) וז"ל, גדולי החכמים היו מנשקין על תחומי ארץ ישראל ומתגלגלין על עפרה, וכן הוא אומר (תהילים קב טו) 'כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו', עכ"ל, אך בענוותנותו אמר על עצמו שאינו מ'גדולי החכמים'... לעומת זאת היה מקפיד על מה שכתב הרמב"ם (הל' מתנות עניים י טו) 'גדולי החכמים היו נותנין פרוטה לעני קודם כל תפלה ואחר כך מתפללין, שנאמר (תהילים יז טו) אני בצדק אחזה פניך', פעם שאלו בנו הגאון הגרמ"ד זצ"ל מדוע נותן צדקה קודם התפילה אף שאינו (לטענתו) מגדולי החכמים... ומה נשתנה הנהגה זו שהוא נוהג בה, ממה שלא נישק אדמת הקודש בבואו לארץ.

והשיב לו בדרך משל, בעיר אחת חיפשו אחר 'בעל תפילה' חדש, אך לא הצליחו למצוא, כי האחד היה בעל 'קול נעים' אך מבלי יראת שמים, ומשנהו היה בעל יראת שמים אך ללא קול ערב, והשלישי - שני המעלות היו בו, כי היה ירא שמים מרבים וגם קולו נעים, אך דא עקא שאת ה'עברי' לא ידע ולא היה יכול לקרוא כהוגן, מה עשו חכמי הקהל, הבינו כי את השנים הראשונים אין ביכולתם למנות כחזן, כי אין בידם לשנות קולו של אדם, וגם יראת שמים אין בידם להכניס בלבו של השני, אמנם את השלישי בידם לתקן, כי ימנו עליו 'מלמד' מומחה שילמד אותו מחדש את כללי העברי, וכן עשו, כשנקבע לו זמן שעד ששה שבועות הוא ייהפך לבקי בתורת ה'דקדוק'.

למעשה, עברו ו' שבועות ועדיין לא ידע האיש לקרוא כהוגן, בלית ברירה מינו פרנסי הקהל חזן אחר... אלא שכעבור כמה שבועות בא האיש וטען הנה נא ידעתי כבר לקרוא כהוגן, ועליכם למנות אותי לחזן, אמו לו ראשי הקהל, מאחר שנתעכבת יותר ממה שנדברנו בינינו, ואחר ששה שבועות לא היית מוכן - העמדנו אחר תחתך, ומה נעשה עמו בזו השעה... אמר להם החזן, נו נו, אבל מה אעשה עתה עם ה'עברי' - כשאין לי 'עמוד' להביע אותו ולהכריז לפני הכל כי יחיד מומחה הנני בקריאת לשון קודש'...

וכזאת היתה תשובת הגרי"ז, מאחר שאינני מחזיק עצמי בתואר 'גדולי החכמים' לא נשקתי את הארץ, והרי לא הזיק מאומה, כי הקב"ה כבר ימצא אחרים שינשקו, אבל לגבי פרוטה לצדקה, מה נעשה עם העני... מוטב אעטר עצמי בתואר 'גדולי החכמים', כי בזה עכ"פ ירוויח העני את הפרוטה...

לח. הנה מצינו בחטא המרגלים שנענשו להיות ארבעים שנה במדבר, וכדכתיב (יד לד) 'במספר הימים אשר תרתם את הארץ ארבעים יום לשנה יום לשנה תשאו את עונותיכם ארבעים שנה', והקשה הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, שהרי חטאם של המרגלים לא היה אלא יום אחד בלבד - היום בו שבו מארץ ישראל והוציאו דיבת הארץ, ואם כן מדוע נענשו כנגד כל ארבעים יום בהם הלכו בארץ ישראל. אלא מכאן למדנו יסוד גדול בעיקר הפגם של לשון הרע, שאין החטא בדיבור בלבד, אלא על כל ההסתכלות השלילית שבגינה ומחמתה דיבר לה"ו, שאם היה מסתכל על חברו בעין טובה לא היה רואה את חסרונו, ואף אם היה מבחין בהם אזי היה מתרץ ומצדיק אותם, אך מאחר שמביט עליו בעין רעה ואינו חפץ בטובתו על כן ראה את החסרונות שבו, וממילא כבר דיבר עליו. וזו היה חטאם של המרגלים שכל זמן הליכתם בארץ ישראל לא חיפשו לראות בטיבה ובמעלתה.. וממילא כל ארבעים היום הינם בחטא.

עוד כיו"ב). ומעתה קל וחומר בן בנו של קל וחומר אלף של כל איש ישראל באשר הוא לט', ולהיזהר בתכלית פעמים, אם חס המקום על כבודו של אותו רשע טמא הזהירות שלא לפגוע בכבודו וישלם לצער אותו. ומשוקץ כבלעם הרשע, עד כמה עלינו לחוס על כבודו ואף אם הלה רודף אותו ומצער אותו עדיין יעביר על

לט. מעשה פלא והפלא שמעתי מבעל המעשה, שלפני כשנה ומחצה הציעו לבתו 'שידוך' עם בחור פלוני, והחלו הדברים להתגלגל ולהתקדם והגיעו קרוב לעמק השוה וכמעט שנגמר השידוך בכי טוב, אלא שברגע האחרון הודיעו 'צד החתן' כי אינם מעוניינים להמשיך וירדה ההצעה לטמיון. בינתיים כבר התארסה הבת לבחור אחר וכבר נערכו הנישואין בשמחה ובששון. והנה לפני כחודש ימים התקשר אותו שדכן שהציע בזמנו את השידוך שלא נגמר, ואמר לו כי אותו בחור עדיין 'תקוע' בפרק האיש מקדש... ועלה חשש אצל הוריו שמא פגעו בהם בזמנו כ'שהורידו' את השידוך, ואותה קפידא היא המונעת ממנו למצוא את זיווגו, על כן מבקשים שימחלו להם, מיד אמר לשדכן, לא היה כאן שום פגיעה ושום קפידא, ואין מקום ל'מחילה', אך השדכן אמר לו, אף על פי כן, אמור בפה מלא סלחתי, ואף תבקש מבתך שתמחל גם היא. תוך כדי דיבור אמר בקול גדול מחול להם מחול להם, וביקש מבתו שתמחל ותברך שבחור פלוני ימצא במהרה זיווגו, והוסיף לומר לה שמקובל מפי ספרים וסופרים כי בעת שאחד מוחל לשני הרי אותה שעה היא עת רצון במרומים לפעול ישועות, על כן מן הראוי שתנצל את שעת הכושר ותבקש בעד המצפים לישועה. סברה וקיבלה ומחלה בפירוש, והוסיפה לבקש בעד קרובת משפחתה שבגרה ויושבת וממתינה... וראה זה פלא, כעבור יומיים בלבד הציעו שידוך לבת משפחתה והיא בת ל"א שנים, ולא עברו ימים אחדים ונגמר השידוך בכי טוב. ולא זו בלבד, אלא שכעבור זמן מה פגש את השדכן הנ"ל, והלה סיפר לו, כי כמה ימים לאחר המחילה בא ה'בחור' הנ"ל בקשרי שידוכין, וכך הווה מעשה, מזה לפני זמן רב הצעתי להורי הבחור שידוך אלא שצד ה'כלה' לא אבה בו, ולפתע – כמה ימים אחר מחילתכם, חזרו הורי הכלה והתקשרו אלי מעצמם שאנסה לחזור ולעלות את ההצעה על השולחן, וכבר 'נשברה הצלחת' בקול רינה וישועה...

למען דעת א. עד כמה עלינו לחוש על כבוד הזולת, ב. וגם ללמד יצא על כוחה של המחילה לשדד מערכות ולפעול אותות ומופתים בקרב הארץ...

מ. בספרי קורות הדורות מובא שבעלות האור החיים הק' ממרוקו לארץ הקודש התיישב תחילה בעיר הקודש טבריה, אך לאחר זמן מועט עזב את פני העיר, וסיבת הדבר היה, שפעם אחת ישב לסעודת מצווה יחד עם רבה של טבריה הגה"ק רבי חיים אבולעפיה זי"ע, משהגישו את דברי המאכל לא אבה רבינו לאכול בנמקו שהוא מרגיש ששורה בבית זה רוח הטומאה, וכעבור דקות מספר אכן מצאו שהמשרתת פרוחה נשמתה בחדר הסמוך ורבינו הרגיש זאת, אך יחד עם זה הבין שמעתה יעזבו אנשי העיר את רבם וילכו אחריו [מאחר שרק הוא הרגיש את הטומאה ולא ר"ח אבולעפיה], לכן נטל את מטלטליו ושם פעמיו אל עבר ירושלים קרתא דשופריא. וללמדנו עד כמה זהירות נדרשת בענין כבוד הבריות.

מא. מעשה נורא שמעתי מאחד שהחלו שערותיו לנשור בזה אחר זה (והיה אז צעיר לימים), ונכנס אל הרה"ק הפני מנחם זי"ע לבקש ברכתו, אמר לו הרה"ק, 'קרח' הם אותיות 'קרח', ואם מן השמים גלגלו עליך להיות קרח שמא יש בך מפגמו של קרח – שלעגת וצחקת על גברא רבה... ונזכר שאכן בהיותו בחור היה הולך להשתתף בעריכת השולחן של אדמו"ר אחד והיה ממלא פיו שחוק מהנהגתו, וסיפר זאת לרבי, נענה לו, אין לך עצה אלא לבקש מחילתו. יצא הלה והחל לחפש אחר מעונו של אותו אדמו"ר אלא שבינתיים עקר הלה את מגוריו לארה"ב, ולא ידע מה לעשות, ואמר למשמשו של הפני מנחם שיש לו שליחות מהרה"ק לילך לאותו אדמו"ר אך הוא מתגורר מעבר לים, וכששמע הפני מנחם את דבריו הגיב וכי אני שלחתי אותו... הוא צריך לפייס, ואין לו ברירה אלא 'ללכת אחריו למדינת הים'... ואכן נסע לארה"ב לבקש מחילה אולי יחוס אולי ירחם... בהגיעו שמה פגע בו הגבאי של האדמו"ר, ואמר לו בפליאה רבתית, וכי עד הנה באת... כלומר, עד לכאן הגעת בכדי לשחוק על הרבי... דע לך כי שמעתי ממנו מפורש כמה פעמים שאינו יוצא לערוך את שולחנו מחמת בחור פלוני המצחק...

ומלבד מה שרואים את העונש החמור של הפוגע בזולת ובפרט בזילותא דתלמידי חכמים שהקב"ה תובע על כבודם ויקרם (ברכות יט.) הרי עלינו להתבונן הרבה, כי פעמים הרבה שנדמה לאדם מה עשיתי, רק דברתי ורק צחקתי... ואינו יודע עד כמה עמוקה היא הפגיעה ומכתה אנושה, והרי הוא ממש שופך דמו ברבים, בחור עומד וצוחק ועל כן מנהיג עדה לחסידים היושב בכבודו של עולם אינו מסוגל לערוך את שולחנו ברבים מחמת פגיעתו הרעה של אותו בחור... והדברים נוראים למתבונן בהם, על כן היו חכמים והיזהרו בדבריכם...

באר הפרשה - פרשת בלק

מדותיו ולא יענהו דבר מ"ב (שהרי אינו גורע מבלעם שרדף אחר ישראל לקללם ולאברם מן העולם ח"ו ומכל מקום עדיין נוהר המקום שלא יבוא לידי בושה...).

זיה"ר שנזכה לראות את ה' המשגיח עלינו בכל צעד ושעל, והקב"ה יראה בנו רק את הטוב, ובמהרה יחיש גואל צדק לגאלנו.

מב. ידוע מה שהובא בגמ' (סנהדרין קה:) כל ה'משא ומתן' שהיה לבלעם עם אתונו, שבתחילה שאלו אותו שרי מואב מדוע אינו רוכב על סוס כי אם על אתון, וענה להם בלעם במרמה שאכן תמיד רוכב על סוס אלא שעתה נמצא הוא במרעה על כן היה מוכרח לרכוב על אתון, מיד פתחה האתון את פיה ואמרה הלא אנכי אתונך, הצטדק בלעם ואמר שלוקח אותה לטעון משאות, השיבה האתון אשר רכבת עלי, המשיך בלעם לומר שאין זה אלא באקראי בעלמא, וחזרה האתון לגלות את רמאותו ואמרה מעודך עד היום הזה והמשיכה לגלות 'סודות' ממעשיו, בבזיונות נוראים ועצומים וכמבואר שם בגמ'. ונמצא שאם בלעם היה שותק בתחילה מיד כשאמרה הלא אנכי אתונך הרי לא היתה מגלה קלונו ברבים והיה חוסך מעצמו כל אותם בזיונות, אלא מכיוון שהרגיש שהוא 'מוכרח לומר את המילה האחרונה', על כן שילם בכפל כפליים... וללמדנו כי המעביר על מידותיו ואינו משיב למחרפהו אזי מלבד השכר הטוב שיקבל מן השמים הרי מונע הוא מעצמו הרבה כאב לב...

בא וראה מתן שכרו של המעביר על מידותיו, שמעתי מפמ"מ הגאון רבי אשר דרוק שליט"א מעיה"ק ירושלים ת"ו, אשר נשא דרשת התעוררות בער"ח ב'מעמד' בבני ברק, בצאתו משם ניגש אליו אברך ואמר מחויב אנכי להודות לכם... נשא בו עיניו ותמה על מה תברך 'ברכת ההודאה'... ענה האברך במעשה שהיה, אחד משכניו רצה להרחיב אהלו ולהוסיף על דירתו, כל השכנים הסכימו חוץ ממנו מחמת סיבות שונות, והנה כעבור זמן מה, בחודש אלול, נולד לו ילד 'בעיתו ובזמנו' ללא רוח חיים רח"ל, והרגיש שיש עליו 'תביעה' מן השמים שעל כן באה אליו הרעה הזאת (אלא שלא נתחברו לו הדברים...).

והנה בכ"ד באלול, יומא דהילולא של החפץ חיים זי"ע נערכה עצרת התעוררות ל'בית יעקב', ואף ב"ב השתתפו באותה עצרת, שם נשא הג"ר רבי אשר דרוק מדברותיו, ועורר על עניין 'מעביר את מידותיו', כשהוא מביא דברי חז"ל מפורשים (ר"ה יז. חגיגה ה.) שהמעביר על מידותיו מוסיפים לו חיים על שנותיו, וקרא ר' אשר בקול, מי האיש החפץ חיים, ורוצה להגיע לשנות התשעים בבריאות - שיעביר על מידותיו, ונתן דוגמאות מחיי המעשה, כגון, אם אחד מהשכנים רוצה לבנות ולצאת החוצה' - הניחו לו לעשות כרצונו... וכיו"ב.

כשחזרה לביתה אמרה לבעלה אכן הנני להודות לך על שזירזת אותי להשתתף באסיפת החיזוק, אך דע לך כי עתידים אנו לשלם על כך מחיר יקר... שאף אני רוצה לחיות תשעים שנה, ושמעתי מ'הדרשן' שהעצה היא להיות מעביר על מידותיו, לוותר לשכנים ולתת להם להוסיף על דירתם כאוות נפשם. ואכן כבר באותו הלילה הודיע האברך הנ"ל אל כל שכניו שהוא מסכים לכל מה שהם מבקשים וחתם על הסכמתו. כעבור עשרה חודשים נולדו לו במז"ט תאומים בריאים ושלימים, וראה בכך אות מן השמים, שמאחר שהיטיב דרכיו רצה אלוקים את מעשיו ו'החזירו' לו גם אותו הילד ההוא שנולד מת (כי בכל המשפחות ש'מסביב' לא נראה כדבר הזה - לידת תאומים כבר דורי דורות)...

עוד מעשה שמעתי ממרא דעובדא, מה דבדידיה הוי בשבוע שעבר, ואף זה בעסקי בנייה שנינו... ששכנו רצה להרחיב ולבנות חדר נוסף לביתו אך הוא לא הסכים, ותבעו השכן לדין תורה, ואכן בשבוע שעבר עלו השניים לבית הדין ושטחו את טענותיהם, ובתוך הדברים אמר לו הדיין שליט"א כדאי לך לוותר... נענה האיש, אם הרב אומר שכדאי לי לוותר הריני מושך את כל טענותיי ותביעותיי, ומיד חתם שהוא מאשר לבנות. כשחזר לביתו מצא את בנו שהוא בן שנה שוכב על הארץ כשפניו כמעט שחורות מחוסר אוויר לנשימה, אחר שנחנק מכדורי שוקולד (המסוכנים לתינוקות לבליעה מבלי מציצה מקודם), הכניס האב את אצבעו לתוך פה התינוק בכדי להוציא את ה'כדור' אך שוד ושבר... בזה דחף את הכדור יותר לעומק הגרון, וכבר ראה את מר המוות כנגד עיניו רח"ל, נשא עיניו למרום וצעק, רבש"ע זה עתה ויתרתי... אנא ה' הושיעה נא, שוב הכניס את האצבע והצליח להוציא את ה'מזיק' מהפה, וחזר הילד לנשום והיו חייו לשלל...

באמת אמרו, כי בוודאי אין זה דבר קל כלל להיות מעביר על מידותיו... אך הקושי לאבד ילד ל"ע גדול הוא כהנה וכהנה... ומוטב ל'התייטר' בוותרנות מאשר לעבור ייסורים אחרים...